

УДК 796.412: 371.132

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ РИТМІЧНОЇ ГІМНАСТИКИ

Діана БЕРМУДЕС

*Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка
Інститут фізичної культури*

Анотація. В статті досліджено взаємодія фізичного виховання з естетичним вихованням на уроках фізичної культури з використанням елементів ритмічної гімнастики, а також подані результати анкетування вчителів фізичної культури м. Суми та Сумської області, метою якого було визначення рівня їх теоретичної та практичної підготовки до проведення уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії.

Ключові слова: взаємодія, естетичне виховання, методика, теоретична підготовка, практична підготовка, ритмічна гімнастика, хореографія.

Постановка проблеми. У сучасних умовах модернізації національної освіти і науки суспільство не влаштовує існуючий рівень готовності вчителів фізичної культури до педагогічної діяльності. Перехід на європейські стандарти, визначений рішенням керівництва в галузі фізичної культури та спорту про приєднання до Болонського процесу, вимагає забезпечення якісної підготовки фахівців [8]. Це пов'язано з підвищенням вимог до практичної активної і відповідальної діяльності вчителів фізичної культури в умовах сучасної школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах розвитку незалежної Української держави спостерігається тенденція на відродження ідеалів гармонійного розвитку особистості, в якому фізична культура є основою побудови фундаменту духовності, взаємозв'язку фізичного виховання з іншими видами виховання, в тому числі з естетичним.

Взаємодія – це філософська категорія, яка відображає процеси впливу об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість і породження одним об'єктом другого [6].

Уміння наповнювати теоретичну і практичну діяльність високим духовним змістом украй необхідне для вчителів фізичної культури сучасної школи. На це звертається увага в концепції 12-річної середньої загальної школи, концепції формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя [1, 3].

Сучасні дослідження підкреслюють зміни в ідеологічних орієнтирах та теоретико-методичних засадах, які визначають мету і зміст виховної роботи в фізичному вихованні. На перший план все більш виходить зв'язок фізичного та духовного потенціалу особистості школяра. Стає все більш очевидним, що фізична освіта – це не тільки знання та змінення школяра бути здоровим, міцним, а й ще бути красивим тілом та духом [7].

У зв'язку з цим достатньо актуальним є оновлення змісту фізичного виховання, орієнтація учбово-виховного процесу на особистість школяра, пошук нових форм, методів та засобів навчання, поєднання фізичних та духовних можливостей школярів. Важлива ідея для визначення сутності естетичного виховання в фізичному та фізичного в естетичному полягає в теорії естетичного виховання Б.Г. Лихачова [5], згідно з якою естетичне виховання в процесі фізичного виявляє наявність в ньому естетичних елементів та перетворює їх в засоби естетичного розвитку в формуванні людини.

На уроках фізичної культури взаємодія фізичного виховання з естетичним спрямована на вдосконалення зовнішнього вигляду школярів – це гармонійний розвиток, пропор-

ційна тілобудова, добре розвинені фізичні якості. Саме ці компоненти складають базу для розвитку в учнів естетичних смаків, естетичного задоволення, розуміння прекрасного в фізичних вправах і рухах людського тіла.

Значну увагу в своїх дослідженнях проблемі підготовки вчителя фізичної культури до педагогічної діяльності приділив В.А. Косяк. Він визначив культуру руху як важливий компонент професійно значимої естетичної підготовки вчителя. Його дослідження довели, що думка про високий рівень володіння культурою рухів вчителями фізичної культури, який гарантований дипломом, не має підстав [4]. Тому, процес підготовки майбутніх вчителів фізичної культури повинен бути спрямований і на вдосконалення естетичного розвитку, який знаходиться на периферії педагогічного процесу.

Мета роботи. Дослідити рівень теоретичної та практичної підготовки вчителів фізичної культури при проведенні уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії.

Завдання роботи.

1. Визначити взаємодію фізичного виховання з естетичним вихованням на уроках фізичної культури з використанням елементів ритмічної гімнастики.

2. Розробити анкету та провести анкетування вчителів фізичної культури з метою визначення рівня їх теоретичної та практичної підготовленості до проведення уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічне спостереження, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Різні автори естетичне виховання на уроках фізичної культури обумовлюють формуванням тілесної краси, вихованням виразності рухів, розвитком відчуття прекрасного, вихованням естетичних потреб, почуттів, суджень, смаків [7].

Одним із основних міцних засобів виховання, що сприяють фізичному, духовному та естетичному розвитку особистості є ритмічна гімнастика.

Ритм – є одним з основних компонентів ритмічної гімнастики, який, крім цього, пов'язує фізичне та естетичне виховання.

В теорії фізичного виховання ритм є комплексною характеристикою рухів, яка виражає пропорційність їх елементів прикладеним зусиллям у часі та просторі. Це певна узгодженість і тривалість виконання всіх фаз та елементів, взаємопов'язаних робочих циклів, а також окремих багаторазово виконуваних рухів. Тобто ритм рухів в основному характеризується вигідним групуванням і розподілом у часі та просторі розумно акцентованих зусиль і моментів відпочинку. Ритм найбільш інтегральна характеристика техніки фізичних вправ [9, 10].

Відомо, що ритм рухів тісно пов'язаний з ритмом музики. Цей взаємозв'язок опирається на те, що музика підказує рух, обмежує його в часі та просторі, що надає йому визначену виразність, мірність, закінченість. Рух в свою чергу, допомагає краще виразити та зрозуміти музику, передати її емоційну сторону.

Найефективнішим засобом розвитку відчуття ритму є музично-ритмічні заняття, які поєднують в собі елементи ритміки, ритмічної гімнастики, хореографії та аеробіки. Притягуючи своєю емоційністю та схожістю з сучасними танцями, музично-ритмічні заняття дають змогу позбавитися монотонності у виконання фізичних вправ і водночас сприяють розвитку фізичних якостей, підвищенню функціональних можливостей організму. Завдяки таким заняттям є можливість позбавитися незграбності, вайлуватості, надмірної сором'язливості, сформувати красиву поставу, зміцнити м'язову систему. Розвинуті в процесі занять ритмічною гімнастикою рухові якості дозволяють успішно оволодіти іншими видами фізичних вправ, в тому числі й прикладними [2].

З метою визначення рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок при використанні засобів ритмічної гімнастики та хореографії на заняттях фізичною культурою нами була розроблена анкета для вчителів фізичної культури загальноосвітніх шкіл.

Вчителям фізичної культури було запропоновано дати відповіді на питання розробленої нами анкети „Аналіз теоретичної та практичної підготовки вчителів фізичної культури до проведення уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії”, яка включала питання, що пов’язані із знанням основних методів, методичних прийомів та, загалом, методик проведення занять з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії.

Всього в анкетуванні прийняли участь 48 вчителів фізичної культури, які працюють в загальноосвітніх школах м. Суми (12 вчителів) та Сумської області (34 вчителів), що мають досвід педагогічної діяльності від 5 років.

Результати анкетування представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ
вчителів фізичної культури міста Суми та Сумської області
“Чи володієте Ви методикою проведення уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії”

Питання анкети	м.Суми		Сумська область	
	n=14 (%)		n=34(%)	
	так	ні	так	ні
1. Чи знаєте Ви, яке повинно бути матеріально-технічне забезпечення уроку з використанням засобів музичної ритміки?	92,8	7,2	73,5	26,5
2. Чи володієте Ви основами музичної грамоти (поняття про розмір, темп, ритм, швидкість, музичне речення, музичну фразу, музичний уривок та ін.), необхідними для проведення музично – ритмічних занять?	85,7	14,3	50	50
3. Чи можете Ви дати команду та прорахувати рухові дії під музику?	100	0	70,6	29,4
4. Чи вмієте Ви складати комплекси загально-розвиваючих вправ (ЗРВ) з музичним супроводом (в різних вихідних положеннях, з предметами та без предметів)?	71,4	28,6	73,5	26,5
5. Чи знаєте Ви методику викладання танцювальних кроків, які пропонуються за шкільною програмою „Основи здоров’я та фізична культура”?	85,7	14,3	61,8	38,2
6. Чи можете Ви продемонструвати танцювальні кроки під музичний супровід (приставний, перемінний, пружинний, вальсовий, крок польки та ін.)?	71,4	28,6	52,9	47,1
7. Чи вмієте Ви складати танцювальну композицію з елементів народних, бальних та сучасних танців?	42,8	57,2	11,8	88,2
8. Чи володієте Ви знаннями сучасних напрямків оздоровчої гімнастики (різновиди аеробіки, стретчінг, вільатес, каланетик та ін.)	28,6	71,4	5,9	94,1
9. Чи знаєте Ви методику викладання основних кроків аеробіки?	28,6	71,4	5,9	94,1
10. Чи вмієте Ви складати з’єднання з окремих танцювальних кроків та кроків аеробіки?	21,4	78,6	5,9	94,1

За результатами анкетування встановлено, що більшість вчителів фізичної культури як Сум (92,8 %) так і Сумської області (73,5 %) знають яким повинно бути матеріально-технічне забезпечення на уроках фізичної культури з використанням засобів

ритмічної гімнастики. Знають елементарні основи музичної грамоти 85,7 % вчителів м. Суми і тільки 50 % вчителів Сумської області. Прорахувати рухові дії та дати команди під музику можуть всі анкетовані вчителі шкіл м. Сум, натомість 29,4 % вчителів шкіл області не володіють потрібними вміннями. Порівняно однаковими вміннями володіють вчителі міських (71,4 %) та сільських (73,5 %) шкіл щодо складання комплексів загально-розвиваючих вправ. Володіють методикою викладання танцювальних вправ, що запропоновані програмою з фізичної культури в школі „Основи здоров'я та фізична культура” 85,7 % вчителів сумських шкіл. Це суттєво відрізняється від професійних вмінь вчителів Сумської області (лише 61,8 %). Значно менший відсоток міських вчителів (71,4 %) і тільки половина вчителів області (52,9 %) мають вміння особисто продемонструвати елементарні танцювальні кроки в поєднанні з музичним супроводом. Лише незначна кількість анкетованих вчителів Сум (42,8 %) вміють складати танцювальні композиції, 88,2 % вчителів Сумської області цими вміннями взагалі не володіють. Деякі знання про сучасні напрямки оздоровчої гімнастики мають тільки 28,6 % вчителів м. Суми та 5,9 % вчителів Сумської області. А методиками викладання сучасних видів оздоровчої гімнастики не володіють майже всі анкетовані вчителі (Суми – 78,6 %, Сумська область – 94,1 %).

З'ясовано, що це пов'язано з тим, що в період навчання в вищих учбових закладах в програму вивчення дисципліни „Музична ритміка. Хореографія” не було впроваджено засвоєння методик сучасної оздоровчої гімнастики, які сьогодні є досить популярними та викликають інтерес до уроків фізичною культурою дітей різного шкільного віку.

Висновки

1. Визначено взаємодію фізичного виховання з естетичним вихованням на уроках фізичної культури з використанням елементів ритмічної гімнастики.
2. Розроблено анкету та проведено анкетування вчителів фізичної культури м. Суми та Сумської області з метою визначення рівня їх теоретичної та практичної підготовленості до проведення уроків фізичної культури з використанням засобів ритмічної гімнастики та хореографії.

Перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження слугували приводом до розробки та впровадження програми з дисципліни „Музична ритміка. Хореографія” в навчальний процес студентів інституту фізичної культури, що включає теоретичні основи та передбачає оволодіння практичними вміннями та навичками не лише основ оздоровчої гімнастики, а і сучасними її видами, напрямками та засобами.

Список літератури

1. Документи про школу. – К.: Редакція загально педагогічних газет, 2004. – С. 4-27.
2. *Картава Ю.А.* Корекція психофізичного розвитку дітей дошкільного віку з порушенням зору засобами ритміки: Автореф. дис... канд. пед. наук. 13.00.03. – корекційна педагогіка. – Інститут спеціальної педагогіки АПН України. – К., 2006.
3. Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді // Директор школи. – 2004. – № 40. – С. 23-28.
4. *Косяк В.А.* // Актуальные проблемы развития физической культуры и спорта в период перестройки. – Сумы, 1989. – С. 61-63.
5. *Лихачов Б.Г.* Теория эстетического воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1985. – С. 31-46.
6. *Ротерс Т.Т.* Взаємодія фізичного та естетичного виховання як фактор гуманізації фізичної освіти в школі / Концепція розвитку фізичного виховання і спорту в Україні. – Рівне, 1999. – С. 280-283.
7. *Ротерс Т.Т.* Музично-ритмічний розвиток школярів у взаємодії фізичного і естетичного виховання // Теорія та практика фізичного виховання. – 2006. – № 3. – С. 12-14.

8. Савченко В.Г., Приходько В.В. „Образ” у навчальній діяльності й освіті майбутніх викладачів фізичної культури // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2005. – № 2. – С. 3-6.

9. Теория и методика физического воспитания: Учебник для студентов высших учебных заведений физического воспитания и спорта. / Под ред. Круцевич Т.Ю. Том 1. – К.: Олимпийская литература, 2003. – С. 88-89.

10. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – С. 101-102.

ИССЛЕДОВАНИЯ УРОВНЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ И ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ УРОКОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СРЕДСТВ РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ

Диана БЕРМУДЕС

*Сумской государственной педагогический университет им. А.С. Макаренко
Институт физической культуры*

Аннотация: В статье исследовано взаимодействие физического воспитания с эстетическим воспитанием на уроках физической культуры с использованием элементов ритмической гимнастики, а также поданы результаты анкетирования учителей физической культуры города Сум и Сумской области, целью которого было определение уровня их теоретической и практической подготовки к проведению уроков физической культуры с использованием средств ритмической гимнастики и хореографии.

Ключевые слова: взаимодействие, эстетическое воспитание, методика, теоретическая подготовка, практическая подготовка, ритмическая гимнастика, хореография.

THE RESEARCH OF THE THEORETICAL AND PRACTICAL TRAINING OF PT TEACHES AT PHYSICAL TRAINING LESSON WITH GYMNASTIC MEANS APPLIED

Diana BERMUDES

*Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
Physical Training Institute*

Abstract. The article deals with physical training interaction with aesthetic education at physical training lessons with gymnastic and choreographic means applied. It includes the results of questionnaires of teaches in Sumy and Sumy region, aimed to define the level of their theoretical and practical training for giving physical training lessons with gymnastic and choreographic means applied.

Key words: interaction, aesthetic education, methodology, theoretical training, practical training, gymnastic, choreographic.